

ОЛЕКСАНДР ВСЕВОЛОДОВИЧ ЗАТОВСЬКИЙ (1942-2006)
OLEKSANDR VSEVOLODOVYCH ZATOVSKY (1942-2006)

Народився О.В. Затовський 16 травня 1942 року, в роки воєнного лихоліття, у селі з поетичною назвою Лип'янка, що на Черкащині. Дитячі та шкільні роки проминули в селищі Мала Виска, райцентрі Кіровоградської області. Тут він і почав захоплюватись фізикою, математикою та радіотехнікою. Його перша мрія — створювати новітні радіоелектронні системи. Він із задоволенням займався музикою й легкою атлетикою, крапельку не дотягнувши до звання майстра спорту СРСР зі стрибків у довжину та потрійному.

Після школи Олександр Затовський учить на фізичному факультеті Одеського університету, який закінчує в грудні 1965 року (тоді термін навчання становив 5.5 років). Його фахова спеціальність — теоретична фізика. На старших курсах він тісно спілкується з професором І.З. Фішером, одним із фундаторів сучасної фізики рідин. Під його керівництвом виконує й блискуче захищає дипломну роботу. О.В. Затовського рекомендують до аспірантури.

Навчання в аспірантурі розпочалося тільки через рік, після служби в армії. Демобілізувавшись Олександр Всеволодович із головою поринає в наукову роботу, і невдовзі у ЖЕТФі, найвагомішому фізичному журналі радянських часів, з'являється стаття, яка свідчить про появу молодого талановитого дослідника. Після захисту кандидатської дисертації Олександра Всеволодовича запрошують працювати на кафедру теоретичної фізики ОДУ. Відтак із 1973 року — доцент, з 1993 року — професор кафедри, у 1996 — отримав почесне звання Соросівського професора.

Наукові інтереси професора О.В. Затовського охоплювали такі важливі проблеми статистичної фізики і фізики рідин, як теорія ефекту Мессбауера на броунівських частинках, теорія гідродинамічних флуктуацій, зокрема лагранжева теорія теплових гідродинамічних флуктуацій, флуктуації в неоднорідних середовищах, крапельна модель макромолекул, зокрема протеїнів, дифракція в матричних структурах. За останні роки він проаналізував спектри деполяризованого розсіяння світла суспензією броунівських частинок з осью симетрії в зовнішньому електричному полі, показав що спектр має тонку структуру і є істотно нелоренцовим, аналітично вивчив розсіяння світла на розведених розчинах бактерії, що перебувають в ламінарному потоці з постійним градієнтом швидкості. Важливим внеском у теорію кінетичних явищ розведених розчинів полімерів є узагальнене рівняння Зімма для радіус-вектора довільної ланки полімеру, яке він побудував зі співробітниками.

Професор О.В. Затовський був запрошеним доповідачем на багатьох наукових конференціях, підготував понад 10 кандидатів наук. Праці вченого добре відомі як в Україні, так і за кордоном. Він отримав золоту медаль університету Кошице за наукові досягнення та підготовку наукових кадрів для Словаччини, його запрошували до Голландії, де сьогодні працює ціла група його учнів, які розвивають ідеї свого Вчителя.

Характерною рисою наукового стилю О.В. Затовського було тонке, філігранне оперування методами математичної фізики. Як загорялися його очі, коли він бачив нові формули зі спеціальними функціями! Здається, що математична фізика і була його основним покликанням, хоча більшість робіт присвячено проблемам фізики рідин.

Під керівництвом професора О.В. Затовського захищено понад 75 дипломних робіт. Але не тільки його знання та здібності приваблювали до нього студентів. Для них вчений був взірцем

людяності й закоханості у свою справу. Саме до нього зверталися ті, кому не вдавалося налагодити наукову роботу з іншими керівниками. У такий спосіб кілька чоловік захистили навіть кандидатські дисертації. Олександр Всеволодович завжди був другом і радником студентів та аспірантів.

Життя професора О.В. Затовського було повнокровним: він добре знався на джазовій музиці, був обізнаний з усіма новинками художньої літератури. Ніколи не стояв осторонь гострих політичних проблем сучасності, але не намагався зробити чиновницьку або партійну кар'єру. Будучи надзвичайно сором'язливим, ніколи нікого не обтяжував своїми особистими проблемами. Всі, хто мав щастя спілкуватися з Олександром Всеволодовичем, назавжди збережуть пам'ять про нього у своїх серцях.